

Gemeente Aalsmeer
T.a.v. de heer R. Thoolen
Postbus 4
1180 BA Amstelveen

Waardenburg, 2 juli 2019

betreft: Leefgebied ringslang fort Kudelstaart
project: Restauratie dak fort Kudelstaart
referentie: 20190134/brf03, versie 2
behandeld door: P.I. (Pim) Godschalk
gecontroleerd door: E. (Esther) Schiedon
bijlagen: geen

Geachte heer Thoolen,

Hierbij doe ik u een korte notitie toekomen omtrent het leefgebied van de ringslang bij Fort Kudelstaart. Dit naar aanleiding van nieuwe informatie die beschikbaar is. In deze beknopte notitie gaan wij in op de voorgeschiedenis, op bezwaren van omwonenden (de aanleiding voor deze extra notitie) en wordt nieuwe informatie, zoals over de aanwezigheid van kades met een flauw talud, gebruikt voor een hernieuwde analyse of er wel of geen verbodsbepalingen worden overtreden.

Voorgeschiedenis

In 2017 heeft ATKB een quickscan en een nader onderzoek uitgevoerd op de locatie van Fort Kudelstaart (nabij de gelijknamige plaats). De aanleiding was dat u voornemens bent om meer activiteiten te ontplooiën rondom het fort; daartoe worden enkele ruimten in het fort extra in gebruik genomen en vindt een renovatie plaats. Het meest ingrijpend hierbij zijn werkzaamheden aan het dak. Het betreft een grondgedekt fort waar in recente jaren door achterstallig beheer jonge bomen zijn opgeschoten op het talud van het dak. De wortels van deze bomen leiden tot schade aan het dak. Om het dak te restaureren en het fort weer in oorspronkelijke staat te brengen is het nodig om de afdekkende grondlaag af te graven. Hiertoe zijn de aanwezige bomen op de taluds reeds gekapt, de stobben zijn nog niet verwijderd.

Uit de quickscan is gebleken dat er mogelijk vleermuizen verblijven in het fort. Andere beschermde soorten zijn destijds uitgesloten, omdat er geen bekende leefgebieden in de nabije omgeving zijn, dan wel dat er geen geschikte biotopen zijn binnen het werkterrein. Tijdens het ecologisch onderzoek zijn geen ringslangen waargenomen (maar is er ook niet gericht gezocht). Van de beheerder of gebruikers van het fort hebben we destijds ook geen meldingen gehad.

In de afgelopen winter heeft de kap van bomen op de taluds plaatsgevonden. Een bewoner heeft aangegeven dat de ringslang hier voorkomt en vraagt zich af of bij de kap van bomen geen negatieve effecten op de ringslang optreden. Daarom is in februari een aanvullende notitie geschreven. In het kort waren de conclusies daaruit:

- Bij het fort of in de directe omgeving komt geen vaste populatie ringslangen voor, in de afgelopen jaren zijn slechts 2 individuen, waarschijnlijk migrerend, waargenomen. De westelijke grens van de bekende verspreiding ligt circa 7 km ten noorden en 10 km ten oosten van het fort;
- het forteiland is beschoeid met houten beschoeiing en stenen kademuren, de ringslang kan het forteiland redelijkerwijs niet op. De toegangsweg tot het forteiland is ongeschikt, want deze biedt geen beschutting;
- Op het forteiland kan (als gevolg van bovenstaand punt) de aanwezigheid van overwinterende ringslangen met zekerheid worden uitgesloten. Bij kap van bomen en het frezen van stobben op het forteiland treden daarom geen negatieve effecten op evt. winterverblijven van de ringslang op. Voor het kappen van de bomen zijn daarom geen verdere beperkingen, behoudens uiteraard het broedseizoen van vogels;
- Op de omringende grondwal is een zeer kleine kans op overwinterende ringslangen. Op de grondwal kunnen enkele omgewaaide/scheefstaande bomen worden verwijderd in het winterseizoen, echter het verwijderen/frezen van de stomp gebeurt na 1 april, als de ringslang uit winterslaap is;
- Gezien bovenstaande punten worden er geen verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden.

Bezwaren

Er zijn bezwaren ingediend door de werkgroep Fort Kudelstaart (betreffende een aantal omwonenden). Ten aanzien van de ringslang gaat het dan om (nummering voor het gemak overgenomen van de nummering in de scan van de gemeente):

- 1b: bewoners zien meer ringslangen dan er gemeld worden; broeihopen op eigen terrein;
- 1c/1g: er is wel een onbeschoeide kade via welke de ringslang het forteiland kan bereiken;
- 1d/1f: er is wel een vaste populatie (sluit aan op 1b);
- 1e: wel vaste populatie > analyse foerageergebied opnieuw doen;
- 1h/1i: er kunnen daarom wel overwinterende ringslangen zijn.

1b, d, e, f: meer meldingen van ringslangen dan officieel bekend, wel een populatie

Bij de analyse van de effecten van de werkzaamheden op de ringslang kunnen wij alleen uitgaan van bij ons bekende gegevens. Als bewoners veel ringslangen zien, maar daar geen melding van maken (bij voorkeur met foto) via platforms als www.telme.nl of www.waarneming.nl dan beschikken wij niet over die gegevens. De ringslang is een schuwe soort die je niet snel ziet.

Op basis van de informatie van de bewoners lijken er meer ringslangen aanwezig dan tot nu toe redelijkerwijs kon worden vermoed. Er loopt momenteel nog een onderzoek van Waternet, de resultaten hiervan zijn nog niet bekend. Wij gaan er voor nu, op basis van de beschrijving van de bewoners, van uit dat een ringslangpopulatie voorkomt in de omgeving van het fort, waarbij het fortterrein onderdeel uitmaakt (of kan uitmaken) van het leefgebied, waarbij de functie winterverblijf op het forteiland (maar niet uitsluitend daar) kan worden aangetroffen. Broeihopen (de voortplantingsplaatsen) zijn op het fortterrein niet aanwezig, maar wel op het terrein van omwonenden (dit hebben ze zelf aangegeven). De uitkomsten van het onderzoek van Waternet kunnen dit beeld bevestigen of afzwakken, maar feitelijk is dit een worst-case scenario.

1c/1g: wel een onbeschoeide kade

Uit een foto van omwonenden blijkt dat er wel degelijk een stukje onbeschoeide kade aanwezig is. Dit is voor ATKB nieuwe informatie, en terecht geven de bewoners aan dat er daarom wel ringslangen op het fortterrein aanwezig kunnen zijn.

1h/1i: wel overwinterende ringslangen mogelijk

Uit het voorgaande concluderen wij dat er hoogstwaarschijnlijk meer ringslangen in de omgeving van het fort aanwezig zijn dan eerder gedacht, en dat deze ook het fortterrein op kunnen komen om een overwinteringsplek te zoeken.

Analyse

De laatste conclusie (1h/1i) is een belangrijke verandering op basis van de nieuwe informatie. Dat er mogelijk voortplanting plaatsvindt in de omgeving van het fort (op percelen in de 'fortbocht', ofwel buiten het werkgebied) is voor de onderhavige werkzaamheden op zich niet relevant. Wat wel relevant is, is dat de ringslang jaarrond op het fortterrein kan worden aangetroffen, zowel in de actieve periode (april – september/oktober) als in de winterrust. Gezien de redelijke mate van versterking (NB versterking is voor de ringslang niet verboden onder de Wet natuurbescherming!) op het forteiland door de aanwezige activiteiten verwachten wij overigens niet dat de ringslang zich in de zomerperiode hier veel ophoudt. Overwintering tussen boomstronken of onder holten onder wortels en dergelijke is wel mogelijk.

Twee typen negatieve effecten die verboden zijn onder de Wet natuurbescherming kunnen optreden tijdens de werkzaamheden:

- Het doden van individuele ringslangen;
- Het vernietigen van essentieel leefgebied.

Doden

Het doden van ringslangen is betrekkelijk eenvoudig te voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Het is van belang om te voorkomen dat er ringslangen aanwezig zijn onder te verwijderen stobben:

- Te verwijderen stonken isoleren van de omgeving door het plaatsen van een reptielenscherm (50 cm hoog, 10 cm ingegraven). Aan de binnenzijde moeten enkele ontsnappingsmogelijkheden voor de ringslang worden gemaakt (grondheuvels tot aan de bovenrand) zodat dieren die zich nog binnen het scherm bevinden er wel uit kunnen);
- Dit scherm plaatsen voor de start van de winterrust (voor eind september);
- Grassige vegetaties op het dak op een regenachtige dag kort maaien. Ringslangen zijn dan niet aanwezig en door het gras kort te houden ontstaan geen geschikte zonplekken en wordt het forteiland (met name het dak omdat daar immers graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden) zo onaantrekkelijk mogelijk gehouden voor de ringslang;
- Op kale grond zijn geen maatregelen nodig, de ringslang zal daar niet in de grond aanwezig zijn, want verblijven worden gezocht op beschutte plekken;

Omdat met bovenstaande werkwijze overtreding van verbodsbepalingen (art. 3.10 Wnb) wordt voorkomen is er geen ontheffingsaanvraag nodig.

Leefgebied

Voortplantingsbiotoop is voor de meeste ringslang populaties de beperkende factor en daarom is dit het belangrijkste onderdeel van het leefgebied. Dit is echter niet aanwezig op het forteiland. De werkzaamheden leiden daarom niet tot een aantasting van voortplantingsbiotoop voor de lokale populatie. Verdere maatregelen zijn daarom niet nodig.

Foerageergebied is op het forteiland slechts in beperkte mate aanwezig, omdat er veel bos op het fort aanwezig is/was en geschikt voortplantingsbiotoop voor amfibieën ontbreekt (het omringende water is te diep en te visrijk). Tijdens vleermuisonderzoeken in nachtelijke uren zijn weinig tot geen amfibieën gezien. Amfibieën zijn het stapelvoedsel van de ringslang, en geschikt foerageergebied bevindt zich dus in hoofdzaak in weilanden en smalle watergangen/poelen (dit is aanwezig in de polders rond het forteiland). De werkzaamheden leiden daarom niet tot een aantasting van onmisbaar foerageergebied voor de lokale populatie. Verdere maatregelen zijn daarom niet nodig.

Winterbiotoop is niet aanwijsbaar als (middels de Wet natuurbescherming beschermde) vaste rustplaats. Dit kan van jaar op jaar verschillen en de exacte locaties zijn niet te achterhalen. Wat van belang is dat er voldoende geschikte plekken zijn voor de ringslang om vorstvrij te overwinteren, kortom dat de functie van overwintering voor de lokale populatie beschikbaar blijft. Winterverblijven kunnen zich in de landtong aan de zuidwestzijde bevinden (dit is zeer geschikt omdat de strekdam bestaat uit stortstenen en hier dus van nature al holtes aanwezig zijn), op terreinen van omwonenden bij rommelhoekjes, oude kelders etc. Ook op het fortterrein is het mogelijk dat er winterverblijven zijn in holten bij bomen o.i.d.. Er zijn nog veel bomen aanwezig op het terrein.

Er zijn dus veel alternatieve overwinteringsplaatsen in de omgeving. Het forteiland is niet de enige geschikte plek. Er zijn voldoende alternatieven beschikbaar zodat het leefgebied als geheel blijft bestaan zodat de populatie behouden kan blijven. Er treden daarom geen negatieve effecten op het leefgebied op, zodat van overtreding van verbodsbepalingen geen sprake is. Er hoeft ook voor dit onderdeel geen ontheffing te worden aangevraagd.

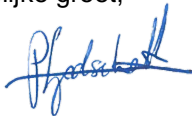
Eindconclusie

Op basis van nieuwe informatie is de aanwezigheid van overwinterende ringslangen op Fort Kudelstaart of aanwezige exemplaren in de zomerperiode niet langer uit te sluiten. Daarom moet bij de werkzaamheden rekening worden gehouden met de ringslang en is een reptielenscherm nodig rondom de te verwijderen stronken om zeker te zijn dat tijdens die werkzaamheden geen ringslangen aanwezig zijn. Omdat daarmee doden kan worden voorkomen en er geen essentieel leefgebied verloren gaat is er van overtreding van verbodsbepalingen geen sprake en hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. De functionaliteit van het complete leefgebied (het geheel aan geschikte winterverblijven, voortplantingsbiotoop en foerageergebied) blijft aanwezig rondom het forteiland.

Tot slot

Indien u opmerkingen heeft of aanvullende informatie wenst, dan kunt u hiervoor contact opnemen met ondergetekende, bereikbaar op telefoonnummer 088-1153264 / 06-12185089 of per email p.godschalk@at-kb.nl.

Met vriendelijke groet,
ATKB B.V.

Dhr. P.I. (Pim) Godschalk
Teamleider natuurwetgeving